

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก 2) พัฒนารูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีสรุปผลอภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัยดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก

จากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบ ศึกษาความเหมาะสมขององค์ประกอบ และศึกษาดูงานเพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบ โดยใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สรุปผลการวิจัยได้ว่า รูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน องค์ประกอบย่อย 14 ด้าน และตัวชี้วัด 51 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. องค์ประกอบหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 ด้าน และตัวชี้วัด 17 ข้อ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบย่อยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีตัวชี้วัด 4 ข้อ ดังนี้

1.1.1 การตัดสินใจโดยใช้การมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการ

1.1.2 กำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ก่อนตัดสินใจ

เลือกแผน โครงการ หรือนโยบายฯ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

1.1.3 เปิดโอกาสการแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองและชุมชนเพื่อประกอบการตัดสินใจด้วยกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย

1.1.4 บริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่มุ่งเน้นให้ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนได้ร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติกิจกรรม และประเมินผล

1.2 องค์ประกอบย่อยการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและร่วมดำเนินการ มีตัวชี้วัด 6 ข้อ ดังนี้

1.2.1 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย กำกับดูแลการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา

1.2.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและองค์กรชุมชนร่วมระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

1.2.3 ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพบปะระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครองและผู้ปกครองมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นทุกครั้งที่โรงเรียนเปิดโอกาส

1.2.4 ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกับสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสบการณ์ด้านอาชีพและความเป็นอยู่ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

1.2.5 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่สถานศึกษา

1.2.6 ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน เป็นวิทยากร ผู้สอน ครูอาสา ครู/อาจารย์ ในสถานศึกษา

1.3 องค์ประกอบย่อยการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ร่วมกัน มีตัวชี้วัด 4 ข้อ ดังนี้

1.3.1 ครู ผู้ปกครองและชุมชนพึงพอใจในสภาพปัจจุบัน มีการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

1.3.2 ครู ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และร่วมรับผิดชอบผลการดำเนินการที่สถานศึกษาได้ดำเนินการทั้งหมด

1.3.3 ครู ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการผลประโยชน์ทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษได้ทั้งต่อบุคคล และสังคม

1.3.4 บริหารจัดการโดยยึดหลักให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาวิเคราะห์ตน เองในกระบวนการพัฒนาการศึกษา

1.4 องค์ประกอบย่อยการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีตัวชี้วัด 3 ข้อ ดังนี้

1.4.1 ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินการจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆของสถานศึกษาในรูปของคณะกรรมการ

1.4.2 ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมกันติดตามผลงานที่ดำเนินการ และแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น

1.4.3 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมควบคุม ร่วม ติดตาม ร่วมประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการศึกษา

1.5 องค์ประกอบหลักด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 3 ด้าน และตัวชี้วัด 13 ข้อ ดังนี้

1.5.1 องค์ประกอบย่อยด้านการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มี ตัวชี้วัด 5 ข้อ ดังนี้

1.5.1.1 ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้เข้าร่วมประชุม สัมมนา ฝึกอบรมหรือฟังอภิปรายและปาฐกถาทางวิชาการ

1.5.1.2 จัดแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการ มีหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ไว้สำหรับครูและบุคลากรฯ ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

1.5.1.3 กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรฯ สนใจต่อการ พัฒนาตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์ใหม่ๆอยู่เสมอ

1.5.1.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรเข้าศึกษาต่อในสาย วิชาชีพในสถาบัน การศึกษา

1.5.1.5 กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรฯแสวงหาความรู้จาก ผู้เชี่ยวชาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อนร่วมงาน

1.5.2 องค์ประกอบย่อยด้านการสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีตัวชี้วัด 3 ข้อ ดังนี้

1.5.2.1 กระตุ้นให้ครูและบุคลากรฯ มีการเรียน รู้วิธีคิด โดยเฉพาะ อย่างยิ่งวิธีการคิดการแก้ปัญหา

1.5.2.3 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำการวิจัยในชั้น เรียน หรือการวิจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นนวัตกรรมในการ พัฒนาหลักสูตรและผู้เรียน

1.5.2.4 สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้สื่อและ เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการสร้างสื่อและเทคโนโลยีในการ จัดการเรียนการสอนใหม่ๆ

1.5.3 องค์ประกอบย่อยด้านการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ มีตัวชี้วัด 5 ข้อ ดังนี้

1.5.3.1 ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรฯเข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

1.5.3.2 ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรฯ มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ

1.5.3.3 ผู้บริหารประเมินผลโครงการของครูและบุคลากรฯ ตามแผนพัฒนาและนำมาปรับปรุงวางแผนเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

1.5.3.4 ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนและกระตุ้นให้ครูและบุคลากรฯ ปฏิบัติงานตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ให้เกิดผลเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

1.5.3.5 ส่งเสริมให้ครูเกิดการเรียนรู้และพัฒนา การปฏิบัติงานทางวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

1.6 องค์ประกอบหลักด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน และตัวชี้วัด 9 ข้อ ดังนี้

1.6.1 องค์ประกอบย่อยด้านการบริหารจัดการแบบร่วมมือ มีตัวชี้วัด 3 ข้อ ดังนี้

1.6.1.1 มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูลข่าวสารตรงประเด็นและถูกต้อง (ตัวชี้วัดที่เพิ่มเติม)

1.6.1.2 สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันหรือการทำงานเป็นทีม โดยการร่วมมือกัน การร่วมรู้ ร่วมทำ ร่วมคิด ที่มุ่งสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.6.1.3 เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง รับฟังซึ่งกันและกันและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ปรับเปลี่ยนมุมมองจากข้อขัดแย้งไปสู่มุมมองความคิดใหม่ๆ

1.6.2 องค์ประกอบย่อยด้านการบริหารจัดการโดยการกระจายอำนาจ มีตัวชี้วัด 3 ข้อ ดังนี้

1.6.2.1 การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีการบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้และโรงเรียนมีความยืดหยุ่นในการทำงาน

1.6.2.2 ผู้บริหารเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหาร โดยให้มีการพัฒนาบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานได้ทุกงาน

1.6.2.3 มีการกระจายอำนาจไปให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งได้แก่ คณะกรรมการโรงเรียน และคณะกรรมการได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด

1.6.3 องค์ประกอบย่อยด้านการแลกเปลี่ยนความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีตัวชี้วัด 3 ข้อ ดังนี้

1.6.3.1 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้นระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กทั่ว ๆ ไปกับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพ

1.6.3.2 มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันในเรื่องนวัตกรรมการพัฒนาการเรียนการสอนที่ได้ทดลองแล้วเห็นว่าเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.6.3.3 มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างโรงเรียน ในการพัฒนาใช้สื่อเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

1.6.4 องค์ประกอบหลักด้านการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 ด้าน และตัวชี้วัด 12 ข้อ ดังนี้

1.6.4.1 องค์ประกอบย่อยด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา มีตัวชี้วัด 2 ข้อ ดังนี้

1) สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงหลักการและครอบคลุมสภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบและมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ

2) กำหนดวิธีดำเนินงานในแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

1.6.4.2 องค์ประกอบย่อยด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีตัวชี้วัด 4 ข้อ ดังนี้

1) สถานศึกษามีการใช้กระบวนการบริหารคุณภาพ PDCA ผ่านระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่กำหนดในกฎกระทรวง

2) สถานศึกษามีการน้อมนำแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ

3) สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ

4) สถานศึกษามีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรมในบริบทของโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน

1.6.4.3 องค์ประกอบย่อยด้านการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มีตัวชี้วัด 4 ข้อ ดังนี้

1) สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการมาตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2) สถานศึกษามีการกำหนดระยะเวลา และแนวทางการตรวจสอบ หรือวางแผน การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3) สถานศึกษาทำการตรวจสอบทั้งการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (มาตรฐานและตัวชี้วัด) ของสถานศึกษาด้วย

4) สถานศึกษามีการดำเนินการตรวจสอบตามแผนที่วางไว้ สำหรับการประเมินสภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.6.4.4 องค์ประกอบย่อยด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา มีตัวชี้วัด 2 ข้อ ดังนี้

1) สถานศึกษามีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

2) สถานศึกษามีการประเมินการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนมีการดำเนินงานมีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้จากการศึกษาความเหมาะสมยังพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ การจัดการระบบประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษา และด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ตามลำดับ ซึ่งองค์ประกอบทุกด้านมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

5.1.2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการพัฒนารูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปลผลการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนี้

5.1.2.1 ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่างรูปแบบ

ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่างรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 คน ตามประเด็นดังนี้ คือ 1) ร่างรูปแบบโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามกรอบแนวคิดหลัก 3 ท่วง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเองและ 2) เงื่อนไข คือ ใช้ความรู้และคุณธรรม และ 2) การกำหนดรายละเอียดของโครงการเพื่อการทดลองใช้รูปแบบ สรุปลผลดังนี้

1) สรุปผลการร่างรูปแบบโดยการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง

การร่างรูปแบบโดยการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ผู้ทรงคุณวุฒิมีมติให้จัดทำเป็นโครงการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งกำหนดโครงการองค์ประกอบหลักละ 1 โครงการ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุดของแต่ละด้าน จากการศึกษาความเหมาะสมขององค์ประกอบในระยะที่ 1 ประกอบด้วยโครงการในการทดลองใช้รูปแบบ 4 โครงการ ดังนี้

1.1) โครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มากำหนดเป็นเนื้อหาและกิจกรรมในการทดลองใช้รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การตัดสินใจโดยใช้การมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการ 2) กำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ก่อนตัดสินใจเลือกแผนโครงการ หรือนโยบายฯลฯ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วม 3) เปิดโอกาสการแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองและชุมชนเพื่อประกอบการตัดสินใจด้วยกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย และ 4) บริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่มุ่งเน้นให้ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนได้ร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติกิจกรรม และประเมินผล

1.2) โครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาการพัฒนาครูและบุคลากรด้านการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มากำหนดเป็นเนื้อหาและกิจกรรมในการทดลองใช้รูปแบบ ประกอบด้วย 1) กระตุ้นให้ครูและบุคลากรฯ มีการเรียนรู้วิธีคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการคิดการแก้ปัญหา 2) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำการวิจัยในชั้นเรียน หรือการวิจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นนวัตกรรมในการพัฒนาหลักสูตรและผู้เรียน และ 3) สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการสร้างสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ

1.3) โครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาการพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการโดยการกระจายอำนาจ มากำหนดเป็นเนื้อหาและกิจกรรมในการทดลองใช้รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีการบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้และโรงเรียนมีความยืดหยุ่นในการทำงาน 2) ผู้บริหารเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหาร โดยให้มีการพัฒนาบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานได้ทุกงาน และ 3) มีการกระจายอำนาจไปให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่ง ได้แก่ คณะกรรมการโรงเรียน และคณะกรรมการได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด

1.4) โครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา มากำหนดเป็นเนื้อหาและกิจกรรมในการทดลองใช้รูปแบบ ประกอบด้วย 1) สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงหลักการและครอบคลุมสภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบและมีแผนปฏิบัติการ

ประจำป้อนรับ และ 2) กำหนดวิธีดำเนินงานในแผน พัฒนาการศึกษาศึกษาของสถานศึกษาครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

2) สรุปผลการกำหนดรายละเอียดของโครงการเพื่อการทดลองใช้รูปแบบ

2.1) โครงการเพื่อการทดลองใช้รูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย โครงการ 4 โครงการ คือ โครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาการพัฒนาครูและบุคลากรด้านการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ใหม่ๆ โครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการโดยการกระจายอำนาจ และโครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาการจัดระบบประกันคุณภาพศึกษาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา

2.2) รายละเอียดของโครงการเพื่อการทดลองใช้รูปแบบ สรุปได้ดังนี้

2.2.1) หลักการ เป็นกระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม โดยการเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ โดยการให้มีส่วนร่วมในการวางแผนภารกิจกรรมและลงมือปฏิบัติจริง กำกับติดตามผลการพัฒนาด้วยตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการระดมสมองและอภิปรายร่วมกัน นำเสนอผลการระดมสมองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการปฏิบัติจริง และมีการติดตามประเมินผลดำเนินการก่อนดำเนินงานและหลังการดำเนินงานตามโครงการ

2.2.2) วัตถุประสงค์การพัฒนา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและเจตคติ ตลอดจนสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ในแต่ละด้านไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3) กระบวนการทดลองใช้รูปแบบ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และ การสะท้อนกลับ (Reflection)

2.4) เนื้อหาการอบรม มุ่งให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สภาพปัญหาและการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก และรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละด้าน

2.5) การติดตามประเมินผล โดยคณะกรรมการประเมินรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน

5.1.2.2 สรุปผลการยืนยันรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการยืนยันรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อยืนยันรูปแบบพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะตามกรอบแนวคิดหลักของการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี สรุปผลการวิจัยได้ว่า ในภาพรวมองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 14 องค์ประกอบย่อย และ 51 ตัวชี้วัด มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีอยู่ในระดับมากที่สุด

5.1.2.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการทดลองใช้รูปแบบ กำหนดทดลองใช้ในสถานศึกษาขนาดเล็ก 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดสถานีหนองตาด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 9 คน สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบสรุปได้ใน 2 ประเด็น คือ 1) ผลการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ และ 2) ผลการประเมินการทดลองใช้รูปแบบ โดยผลการดำเนินการทดลองใช้ ดังนี้

1) ผลการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ สรุปได้ดังนี้ โครงการที่ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสังเกตพฤติกรรมกลุ่มผู้ร่วมวิจัยที่มีความตั้งใจในการอบรมครั้งนี้ ที่พบว่ากลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความตั้งใจสูงมาก มีการร่วมมือกันปฏิบัติตามกิจกรรมทุกขั้นตอน มีการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ ตลอดจนมีการเสนอแนะข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ใน ส่วนของการศึกษาดูงานนั้นถึงแม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนเวลา ด้วยประเด็นงบประมาณจำกัดนั้นก็ ไม่ได้ส่งผลในทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทางลบแต่อย่างใด แต่ตรงกันข้ามกับได้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็น บทสรุปกระชับเข้าใจง่าย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับสถานศึกษาได้

นอกจากนี้จากการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยที่เข้าร่วมอบรม ตามโครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ ดังนี้ มีความพึงพอใจเนื้อหาและกิจกรรม ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิทยากรโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด

2) ผลการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบ ดำเนินการโดยคณะกรรมการ ประเมิน จำนวน 3 คน ที่แต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มี องค์ประกอบในการประเมินที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมี ภูมิคุ้มกันที่ดี โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้ประเมิน จาก 2 ประเด็น คือ 1) การประเมินผลการดำเนินการรูปแบบโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง 2) ประเมินรูปแบบจากผลการทดลองใช้จากรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัด สรุปผลดังนี้

2.1) ผลการประเมินผลการดำเนินการรูปแบบโดยการประยุกต์ใช้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่า ทุกโครงการมีการดำเนินการที่มีความสอดคล้องตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้าน การมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 97.45 ซึ่งถือว่ารูปแบบการจัดการคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครั้งนี้ มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

2.2) สรุปผลการประเมินรูปแบบจากผลการทดลองใช้จากรายการ ปฏิบัติตามตัวชี้วัด สรุปได้ว่า ทุกโครงการ มีรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัดทุกโครงการ พิจารณาจาก ค่าเฉลี่ยที่มีค่าร้อยละ 100 ซึ่งถือว่ารูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงครั้งนี้ มีมีรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัดทุกด้านและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

5.2 อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สรุปว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากร การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะของนักวิชาการ เช่น Rowley (1996) ที่ได้เสนอรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาไว้ว่าต้องดูแลพันธกิจของครู อาจารย์ และต้องพัฒนาครู อาจารย์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542, น. 10-12) ที่กล่าวว่า การจัดการบริหารเป็นการดำเนินงานของบุคคลเพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคม ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยได้กำหนดไว้ 3 เกณฑ์ คือ 1) มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย 2) สร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นประชาธิปไตย และ 3) มีระบบการตรวจสอบและรายงานคุณภาพภายในที่เหมาะสม และสอดคล้องกับศิริ ถีอาสนา (2557, น. 197) ได้สรุปแนวทางการจัดการคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การจัดการคุณภาพการศึกษาควรมีแนวทางดังนี้ 1) การพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง 2) ระบบควรประกอบด้วย การควบคุมหรือการพัฒนาคุณภาพการตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพ 3) การพัฒนาระบบควรคำนึงถึงทักษะการสอน ทักษะการจัดการ มาตรฐานหลักสูตร การจูงใจ 4) มีการถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่าย 5) ความมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร 6) ยึดเกณฑ์ของ Molcom Baldrige Criteria 7) มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 8) มีแผนยุทธศาสตร์ 9) มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 10) การบริหารทุกอย่างต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก 11) บรรยากาศสภาพแวดล้อมต้องเอื้ออำนวย 12) ผู้มีส่วนได้เสียให้การสนับสนุน และ 13) มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี จากผลการสังเคราะห์ดังกล่าวจึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทั้งหมดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก

ทั้งนี้จากการศึกษาความเหมาะสม ที่สรุปว่า การจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด รองลงมา คือ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษา ส่วนด้านการพัฒนาครูและบุคลากรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ที่ได้จัดทำโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนตั้งแต่

120 คนลงมา เพื่อได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพสูงในเรื่องคุณภาพของนักเรียน กระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ ทั้งนี้ให้กำหนดกิจกรรมเพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยนำข้อมูลและสารสนเทศที่สำรวจได้ข้างต้น มาจัดทำเป็นเป้าหมายพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยจำแนกโรงเรียนขนาดเล็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) โรงเรียนที่มีคุณภาพและชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี 2) โรงเรียน ที่พร้อมรับการพัฒนาให้มีคุณภาพ และ 3) โรงเรียนที่ไม่มีคุณภาพและชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนา ซึ่งต้องบูรรวม เลิกล้ม เพราะประชาชนขาดศรัทธา ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนและมีทางเลือกในการบริหารจัดการแบบอื่นที่ดีกว่า แผนดังกล่าวมีทั้งแผนระยะยาวและระยะสั้น มีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน รวมทั้งมีงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรอื่น ให้แก่สถานศึกษาขนาดเล็กอย่างเพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การจัดสรรงบประมาณบุคลากรและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาขนาดเล็ก อาจจัดโดยใช้หลักเกณฑ์ที่แตกต่างไปจากสถานศึกษาอื่นโดยทั่วไปก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความขาดแคลนของสถานศึกษาขนาดเล็ก และ ศิริ ถิอาสนา (2549, น. 12) ที่สรุปว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการจัดการศึกษาและประเมินผลการจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งจะทำให้สังคมเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้นและตรงกับความมุ่งหวังของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นไปดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 :7) ที่ได้กล่าวถึง กระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของการประกันคุณภาพว่า มี 3 ขั้นตอน คือ 1) การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน 2) การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบ และติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และ 3) การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในระดับเขตพื้นที่การศึกษาฯ และระดับกระทรวง ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น. 186-188) ที่ได้เสนอแนะกระบวนการการดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนซึ่งมีองค์ประกอบ/ประเด็นการติดตาม ตรวจสอบ ดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผน พัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของการพัฒนาครูและบุคลากรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่เมื่อพิจารณาแล้วถึงแม้ว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ก็อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น ครูควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน กระบวน การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ กระบวนการ พัฒนาหลักสูตรอันเป็นภารกิจสำคัญของโรงเรียน รวมทั้งเป็นหัวใจสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ตามปรัชญาการจัดการศึกษาปัจจุบัน เป็นการพัฒนาศักยภาพในการทำงานอันเป็นภารกิจสำคัญของการปฏิบัติการสอนของครู และการบริหารวิชาการของโรงเรียนด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่จะขาดแคลนปัจจัยด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน แต่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งพัฒนาครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยที่รูปแบบการพัฒนาครูนั้น คงต้องพยายามไม่ให้ครูทิ้งห้องเรียนไปเข้ารับการอบรมสัมมนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

5.2.2 การพัฒนารูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สรุปจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการร่างรูปแบบ ให้จัดทำเป็นโครงการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งกำหนดโครงการองค์ประกอบหลักละ 1 โครงการประกอบด้วย 1) โครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการ การศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) โครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาการพัฒนาครูและบุคลากรด้านการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ใหม่ๆ 3) โครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาการพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการโดยการกระจายอำนาจ และ 4) โครงการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา อาจเนื่องมาจากที่ธนศ ขำเกิด (2550, น. 3 - 4) กล่าวไว้ว่า การบริหาร หรือการทำงานใดใดที่มุ่งแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้เกิดคุณภาพนั้น เมื่อผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานค้นพบปัญหา และเกิดความตระหนักในปัญหา ก็จะคิดค้นรูปแบบสื่อ หรือรูปแบบการพัฒนาที่มักเรียกว่า “นวัตกรรม” เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนางานดังกล่าว โดยที่รูปแบบสื่อหรือรูปแบบการพัฒนาที่คิดขึ้น จะต้องมามีเหตุผล หลักการ หรือทฤษฎีรองรับ ทั้งนี้อาจเลือกใช้วิธีการปรับปรุงในสิ่งที่มีผู้อื่นให้ศึกษาหรือเคยใช้ได้ผลในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเช่นเดียวกันมาก่อน หรืออาจคิดค้นใหม่ก็ได้ จึงถือได้ว่าการดำเนินการทดลองใช้โดยโครงการที่เป็นผลจากการศึกษาความเหมาะสมมาใช้ในการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว นอกจากนี้แล้วยังกล่าวได้ว่าการนำโครงการที่เป็นจากการวิจัยไปดำเนินการทดลองใช้ครั้งนี้จะสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหารวมถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ เนื่องจากรูปแบบที่นำไปทดลองใช้ผ่านการเสนอแนวคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีวิธี

การแตกต่างจากการดำเนินการเชิงวิทยาศาสตร์ หรือเชิงปริมาณ เนื่องจากการศึกษาในบางเรื่อง ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าตัวเลขที่นำมาพิจารณาสรุป ดังนั้นการนำแนวทางการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยต่างๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจรรย์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน และมีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ (Eisner, 1976)

ในส่วนของผลการกำหนดรายละเอียดของโครงการเพื่อการทดลองใช้รูปแบบที่ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการทดลองใช้รูปแบบ เนื้อหา และการประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของ Keeves (1988) ที่กล่าวว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมีองค์ประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ และ เสรี ชัดแจ้ง (2538) ที่กล่าวว่าการสร้างรูปแบบให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ต้องพยายามสร้างให้ได้ทั้งความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ให้มากที่สุด และขณะเดียวกันก็สามารถนำไปใช้หาข้อสรุปเพื่ออธิบายทำนาย หรือควบคุมปรากฏการณ์นั้นๆ ให้มากที่สุด โดยเราอาจเลือกศึกษาเฉพาะองค์ประกอบหรือตัวแปรที่สำคัญๆของปรากฏการณ์นั้นๆ

5.2.3 การยืนยันรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ดำเนินการโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อยืนยันรูปแบบพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะตามกรอบแนวคิดหลักของการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี สรุปผลการวิจัยได้ว่า ในภาพรวมองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 14 องค์ประกอบย่อย และ 51 ตัวชี้วัด มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากการดำเนินการยืนยันรูปแบบดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิดของ Eisner (1976) ที่ได้เสนอแนวคิดในการประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้ง เฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ตามวิจรรย์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับ คุณภาพประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน และเนื่องจากการ

วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาแบบ เป็นการวัดคุณค่า ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ได้นอกจากการใช้วิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น บนหลักการที่เน้นความเชื่อถือว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ นั้นเที่ยงธรรมและมีวิจารณ์ญาณที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั้นเอง ดังนั้นการดำเนินการยืนยันรูปแบบโดยวิธีอิงผู้ทรงคุณวุฒินี้ถือว่าเป็นการประเมินทางการศึกษาที่เรียกว่า การวิพากษ์วิจารณ์ทางการศึกษานั้นเอง การวิพากษ์วิจารณ์ต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ วิธีนี้นิยมใช้มากในระดับอุดมศึกษาและมีความน่าเชื่อถือได้ เพราะถือว่าเป็นการตัดสินหรือการวิพากษ์วิจารณ์โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในศาสตร์สาขาหรือวิชาชีพนั้น ๆ เป็นอย่างดี เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ (ชัตติยา ด้วงสำราญ, 2552, อ้างถึงใน ภูติศ พัดพิน, 2555, น. 19-20)

นอกจากนี้จากผลการประเมินผลการดำเนินการรูปแบบโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สรุปว่า ทุกโครงการมีการดำเนินการที่มีความสอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกัน ในตัวเอง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 97.45 ซึ่งถือว่ารูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครั้งนี้ มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นอาจเนื่องมาจากการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละระยะการวิจัยและมีผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบและเสนอแนะข้อคิดเห็นด้วยทุกขั้นตอน จึงส่งผลให้การดำเนินการรูปแบบครั้งนี้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง .ใน ส่วนของสรุปผลการประเมินรูปแบบจากผลการทดลองใช้จากรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัด ที่สรุปว่า ทุกโครงการ มีรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัดทุกโครงการ พิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่มีค่าร้อยละ 100 และถือว่ารูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครั้งนี้ มีมีรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัดทุกด้านและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงนั้นอาจเนื่องมาจากกระบวนการทดลองใช้ครั้งนี้มีกระบวนการทดลองใช้ตามวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นกระบวนการวิจัยที่มีเป้าหมายที่จะแก้ปัญหา มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงโดยบุคลากรในระบบร่วมกับผู้วิจัย เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมบุคลากรในระบบในการพัฒนาตนเองและผู้อื่นให้เหมาะสมกับการดำเนินการ ไม่มีการแยกกลุ่มทดลองแต่เป็นการทดลองปฏิบัติในสถานการณ์ตามธรรมชาติหรือบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยวิเคราะห์สถานการณ์อย่างลึกซึ้งและเหมาะสม เน้นที่การสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นขั้นตอนและบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ จึงส่งผลให้มีผลการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า รูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความสอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจสามารถนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ

5.3.1.2 ควรมีการส่งเสริมการใช้รูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานศึกษาทุกสังกัดและสถานศึกษาทุกขนาดกลางและขนาดใหญ่

5.3.1.3 จากการศึกษาสภาพปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่พบว่า มีปัญหาเรื่องงบประมาณ ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ควรคิดหาวิธีการอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม (Equity) ไม่ใช่จัดแบบเสมอภาค (Equality) อย่างในปัจจุบัน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาทุกขนาดโดยรวมและมีการเปรียบเทียบสภาพปัญหา ผลการทดลองใช้ของแต่ละขนาดสถานศึกษา

5.3.2.2 ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนาการจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นคู่มือการดำเนินการตามโปรแกรมการพัฒนา

5.3.2.3 ควรทำวิจัยฐานราก (Grounded Theory) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกกับสถานศึกษาที่มีผลงานที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ (Best Practices) จนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของคนทั้งประเทศและทั่วโลก